

وضعیت سواد اطلاعاتی و عوامل مؤثر بر آن در میان کتابداران و اطلاع رسانی

کتابخانه های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

علیرضا رحیمی^۱، صادق الماسی^۲، محمد جواد آل مختار^۳

چکیده

مقدمه: با توجه به این واقعیت که در عصر حاضر، آگاهی از مهارت‌های ارزیابی، بازیابی و سازماندهی اطلاعات کمک فراوانی به کتابداران در جهت رفع نیازهای اطلاعاتی مراجعان می‌نماید، این سوال به ذهن خطور می‌کند که کتابداران جامعه‌ی هدف با مهارت‌های ارزیابی و تجزیه و تحلیل اطلاعات برای رسیدن به پاسخ مطلوب، تا چه میزان آشنایی دارند و تا چه اندازه از ابزارهای ارزیابی اطلاعات برای رفع نیاز مراجع کنندگان استفاده می‌نمایند. مقاله‌ی حاضر محصول یک تحقیق در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان می‌باشد که با تلاش همکاران توانسته است به گونه‌ای عملیاتی مفهوم سواد اطلاعاتی و عوامل مؤثر بر آن را در نزد کتابداران و اطلاع رسانی حوزه‌ی علوم پزشکی بیان نماید.

روش بررسی: در یک مطالعه‌ی توصیفی-مقطعی ۳۹ نفر از کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به وسیله‌ی پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفتند. پرسشنامه از نظر اعتبار و پایایی مورد تایید قرار گرفت. تحلیل یافته‌ها به کمک نرم افزار آماری SPSS و با استفاده از آمارهای توصیفی صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج به دست آمده نشان داد که آگاهی کتابداران از نیازهای اطلاعاتی جامعه‌ی تحت پوشش خود در سطح مطلوبی بود. از طرفی میزان شناخت آنان از منابع اطلاعاتی مورد نیاز جامعه‌ی تحت پوشش، در حد متوسط و میزان آگاهی کتابداران از تکنیک‌های مختلف جستجو و ارزیابی اطلاعات سطح خوبی را نشان داد. یکی از دلایل، همان آموزشی بود که کتابداران برای آن اهمیت بسیار زیادی قائل شده بودند. همچنین آمار، نشانگر سطح بسیار ضعیف تکنیکی کتابداران در مورد شیوه‌های مختلف دسترسی به اطلاعات بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج موجود، کتابداران مهم‌ترین عوامل تاثیر گذار بر سطح سواد اطلاعاتی خود را به ترتیب آموزش به خصوص در قالب دوره‌های ضمن خدمت، عوامل محیطی و دیدگاه علمی مدیران مراکز خود دانسته بودند، که در راستای این هدف برنامه‌ریزی بهتر و زمینه‌سازی مناسب، به خصوص در ایجاد بستر مناسب آموزشی و عوامل محیطی (سخت افزاری و نرم افزاری و ...) برای کتابخانه‌ها و کتابداران از سوی مسؤولان لازم است.

واژه‌های کلیدی: آگاهی - کتابداران - مدیریت اطلاعات - کتابخانه‌های پزشکی - کتابداری و اطلاع رسانی

پذیرش مقاله: ۸۴/۹/۶

اصلاح نهایی: ۸۴/۹/۳

وصول مقاله: ۸۴/۷/۲۰

مقدمه

از طرفی امروزه با از بین رفتن مرزهای جغرافیایی جهت دستیابی به اطلاعات علمی، اشتیاق و صف ناپذیر پژوهشگران و محققان برای رسیدن به اطلاعات مورد نیاز، چندین برابر شده است. از طرف دیگر حجم

دانش (Knowledge)، نگرش (Attitude) و عملکرد (Practice) سه عنصر مؤثر در ایجاد هر پدیده و فرآیند کاری می‌باشد؛ به عبارتی دانش افراد در ایجاد نگرش نسبت به فرایند عملیاتی مربوط، نقش کلیدی دارد و در نهایت منجر به عملکرد آنها می‌شود. فرایند کتابداری نیز از این مقوله جدا نیست و دانش کتابداران در نوع نگرش و نحوه ارائه‌ی خدمات آنها مؤثر است.

۱. مربی گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی

اصفهان (نویسنده مسوول) Email: rahimi@mng.mui.ac.ir

۲. کارشناس کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی

اصفهان

۳. کارشناس کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

به مجموعه این مهارت‌ها «سواد اطلاعاتی» گفته می‌شود (۲). از دیدگاه «کمیته ی سواد اطلاعاتی انجمن کتابداران امریکا» برای این که فرد بتواند «با سواد اطلاعاتی» تلقی شود، باید توانایی تشخیص این را که چه زمانی به اطلاعات نیاز دارد و توانایی جایابی، دسترسی، ارزیابی و استفاده ی مؤثر از اطلاعات مورد نیاز را داشته باشد. در نهایت، «باسوادان اطلاعاتی» کسانی هستند که آموخته اند چگونه بیاموزند، زیرا می‌دانند که چگونه اطلاعات نظم یافته است و چگونه می‌توان آن را جستجو کرد (۲) و چگونه می‌توان در چنین مسیری که دیگران می‌توانند از آنها بیاموزند استفاده کرد. این افراد برای آموزش پیوسته و مداوم آماده می‌شوند، زیرا که همیشه نیازهای اطلاعاتی برای هر کار و تصمیم در دست اقدام را می‌یابند (۳).

فرد باسواد اطلاعاتی قادر است:

- نوع، دامنه و میزان اطلاعات مورد نیاز خود را تعیین کند.
- به اطلاعات مورد نیاز به طور مؤثر و کارا دسترسی پیدا کند (پیدا کردن اطلاعات مورد نیاز).
- اطلاعات و منابع اطلاعاتی را با نگرش نقادی مورد ارزشیابی قرار دهد.
- اطلاعات انتخاب شده را با دانش پیشین تلفیق کند.
- از اطلاعات به طور مؤثر برای رسیدن به اهداف خاص استفاده نماید.
- مسائل اجتماعی، اقتصادی و حقوقی درباره ی استفاده و دسترسی به اطلاعات را از نظر اخلاقی و قانونی بداند.
- سواد اطلاعاتی به مهارت‌های فن آوری اطلاعات وابسته است. فرد باسواد از نظر فن آوری اطلاعات قادر است تا رایانه‌ها، نرم‌افزارهای کاربردی، پایگاه‌های داده و فن آوری های دیگر را برای انجام امور گوناگون مربوط به تحصیل، حرفه و امور شخصی خود به کار گیرد. بنابراین افرادی که مایل هستند تا به سواد اطلاعاتی دست یابند ابتدا باید مهارت‌های وابسته به فن آوری مربوط را کسب

اطلاعات تولید شده در شکلهای گوناگون آنقدر وسیع و مترکم است که نیاز به اطلاع رسانی که با ابزارهای جستجو و نیازهای اطلاعاتی جامعه ی استفاده کننده و نیز با کمبودهای مالی و بودجه ای آشنایی کافی داشته باشند، به خوبی احساس می‌شود.

استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران در قسمت استاندارد نیروی انسانی (استاندارد سه) درباره کتابداران چنین بیان می‌کند:

با توجه به پیشرفتهای حاصل در فن آوری های اطلاعاتی و تاثیر ارتباطات و شبکه ها در برنامه های خدماتی و تغییرات سریعی که در کتابخانه ها رخ می‌دهد، کتابداران باید علاوه بر اطلاع از پیشرفتهای جاری حرفه ای، از دستاوردهای تازه این علوم نیز آگاهی کامل داشته باشند. در عین حال، کتابخانه باید زمینه های لازم را برای آموزش مداوم متخصصان فراهم آورد (۱).

Yan man lei مهارت‌های اطلاع یابی را به صورت زیر تقسیم بندی کرده است:

۱- مهارت بازیابی اطلاعات

- شناخت منابع اطلاعات
- مهارت در روش های کاربردی جستجو
- توان استفاده از نمایه ها
- توان استفاده از چکیده نامه ها

۲- مهارت ارزیابی اطلاعات

- دانش انتخاب اطلاعات
- دانش ارزیابی اطلاعات

۳- مهارت سازماندهی اطلاعات

- مهارت در یادداشت برداری از کتابها، نشریات و غیره
- مهارت در ذخیره سازی فردی اطلاعات

۴- تبادل اطلاعات

- توانایی علمی نویسی

در واقع سواد اطلاعاتی، در مفهوم قراردادی مهارتهای فنی با ارزش شغلی هستند (۶). افراد باسواد اطلاعاتی باید توانایی و تمایل به کار بردن تئوریه‌ها و فن آوری‌های رایج آموزشی، برای دریافت کلیه‌ی نیازهای پویا را داشته باشند (۳). از این رو، وجود اطلاعات به تنهایی موجب داشتن شهروندانی مطلع و آگاه نمی‌شود مگر این که آنها تواناییهای لازم را برای استفاده مؤثر از اطلاعات، کسب کرده باشند (۷).

حال با توجه به این واقعیت که در عصر حاضر، آگاهی از مهارتهای بازیابی، ارزیابی، سازماندهی و تبادل اطلاعات کمک شایانی به کتابداران برای بر طرف نمودن نیازهای اطلاعاتی مراجعان می‌نماید و از طرف دیگر یاری رسان پژوهشگران در بازیابی اطلاعات مفید، جامع و مانع در زمان مناسب می‌باشد (۸). همچنین بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی دیجیتال و کاربرد آنها در امور مختلف آموزشی به خصوص در محیطهای دانشگاهی از شاخصه‌های سواد اطلاعاتی و تواناییهای جدید کتابداران و اطلاع‌رسانان امروز محسوب می‌شود (۹). میزان درک کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان از سواد اطلاعاتی و همچنین عوامل مؤثر بر آن را سنجیده شد و با استفاده از نتایج حاصل، موقعیت فعلی کتابداران جامعه‌ی هدف در این راستا مورد شناسایی قرار گرفت. سپس بر اساس نقاط ضعف و قوت این میزان درک، برنامه‌های لازم جهت بر طرف کردن نقاط ضعف سواد اطلاعاتی کتابداران و به روز آمدن اطلاعات آنان طرح ریزی و تدوین شد، تا به طور غیر مستقیم هم کمک شایانی به متخصصان و جامعه‌ی استفاده کننده از منابع اطلاعاتی پزشکی گردد و هم بهره‌برداری بهینه از هزینه‌ها و منابع و متون مختلف اطلاعاتی موجود در کتابخانه‌های پزشکی صورت پذیرد.

کنند. گزارش انجمن ملی اطلاعات در سال ۱۹۹۹ در مورد تفاوت دو واژه مذکور به شرح زیر می‌باشد: «سواد اطلاعاتی» شامل محتوا، ارتباطات، تجزیه و تحلیل، جستجوی اطلاعات و ارزشیابی آن می‌باشد در صورتی که فن آوری اطلاعات بسیار فراتر از مفهوم سواد رایانه‌ای است و به فهم عمیق و رو به افزایش فن آوری و استفاده ماهرانه از آن می‌پردازد. سواد اطلاعاتی از طریق قابلیت‌هایی که فن آوری‌ها فراهم کرده‌اند آغازگر، حافظ و توسعه دهنده‌ی یادگیری مداوم است (۴).

مطالعات نشان داد که:

- در استرالیا، تحقیقات مهمی در رابطه با سواد اطلاعاتی در حال انجام است.
- آفریقای جنوبی و مکزیک (از کشورهای در حال توسعه)، اقدامات مهم و متعددی را برای ارائه‌ی سواد اطلاعاتی به جوامع قبلی محروم خود آغاز کرده‌اند.
- در اروپا، چندین مورد همکاری مهم در رابطه با سواد اطلاعاتی صورت پذیرفته است که پیشگامان آن سوئد و انگلستان بوده‌اند.
- در ایالات متحده آمریکا، استانداردهای سواد اطلاعاتی تهیه شده‌اند تا به کتابداران و مدرسان در همکاری برای آموزش شهروندان به منظور کار در جامعه‌ی اطلاعاتی آینده کمک کنند.
- در استرالیا و ایالات متحده آمریکا، سنجش سواد اطلاعاتی به یک هدف مهم تبدیل شده است. معلمان و کتابداران در آینده با چالش‌های مختلفی مواجه خواهند بود؛ از جمله این که نه تنها باید نیازهای آموزشی شهروندان و نیروی کار آینده را برای کار اطلاعاتی مولد بر طرف کنند، بلکه لازم است با سیاستگذاران نیز در تعامل باشند تا اطمینان حاصل گردد که پدید آوردن جامعه‌ی با سواد اطلاعاتی به یکی از مهم‌ترین اولویت‌های دولتی مبدل می‌گردد (۵).

روش بررسی

نوع پژوهش کاربردی از دسته مطالعات توصیفی است و جامعه‌ی مورد پژوهش ۳۹ نفر از کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بوده و ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه‌ای است که با توجه به تعریف Yan man lei از مهارت‌های اطلاع‌یابی و با کمک متخصصان تهیه گردید. سپس این پرسشنامه در یک پیش‌آزمون مورد بررسی و سنجش قرار گرفت و پس از بررسی طرف نمودن ابهامات و اشکالات موجود در آن، در اختیار کل جامعه‌ی هدف (شیوه سرشماری) قرار گرفت. همچنین در این مرحله پایایی پرسشنامه با مقدار آلفای کرونباخ ۰/۸۳۸ درصد و روایی آن نیز با بررسی و تأیید نظر متخصصان رشته، تأیید گردید. در پرسشنامه عمدتاً از مقیاس لیکرت استفاده گردید. اطلاعات جمع‌آوری شده از طریق نرم افزار آماری SPSS و با استفاده از آمارهای توصیفی تحلیل شد.

لازم به تذکر است که جامعه‌ی هدف را نیز طیفی از کتابداران کیفی و تجربی (کتابدارانی با رشته‌ی تحصیلی

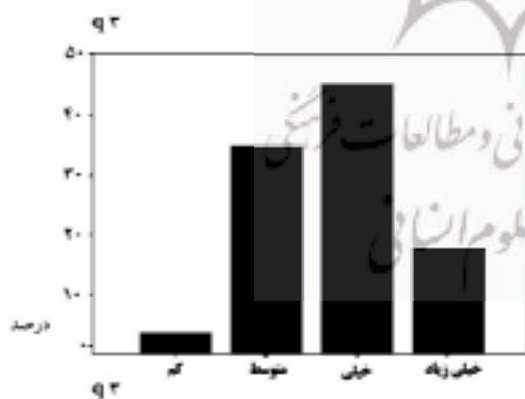
غیر مرتبط و دارای مدرک تحصیلی کاردانی تا دانشجوی دکتری) تشکیل می‌داد که از لحاظ تجربه‌ی کاری کتابداران با سابقه کاری ۱ سال به بالا می‌باشند.

یافته‌ها

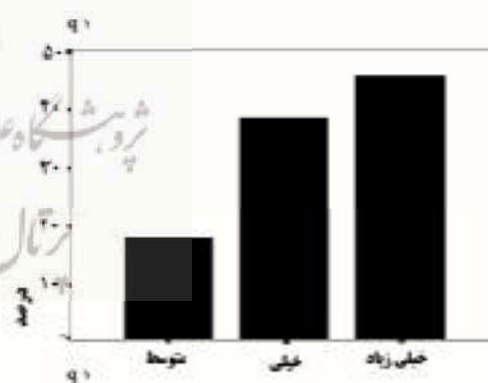
در ارتباط با میزان آگاهی کتابداران از نیازهای اطلاعاتی مرتبط با نیاز جامعه‌ی استفاده‌کننده (طبق نمودار ۱)، ۳۷/۹ درصد زیاد و ۴۴/۸ درصد خیلی زیاد و ۱۷/۲ درصد به طور متوسط با مراجعه‌کنندگان خود در مورد نیازشان مصاحبه می‌کردند.

همچنین نتایج نشان داد که ۴۴/۸ درصد زیاد و ۳۱ درصد خیلی زیاد و ۲۴/۱ درصد به طور متوسط محتوای نیاز و پرسش مراجعه‌کنندگان را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دادند.

در ارتباط با میزان شناخت اطلاعاتی کتابداران از منابع اطلاعاتی مرتبط با جامعه‌ی استفاده‌کننده (طبق نمودار ۲)، ۴۴/۸ درصد زیاد و ۱۷/۲ درصد خیلی زیاد

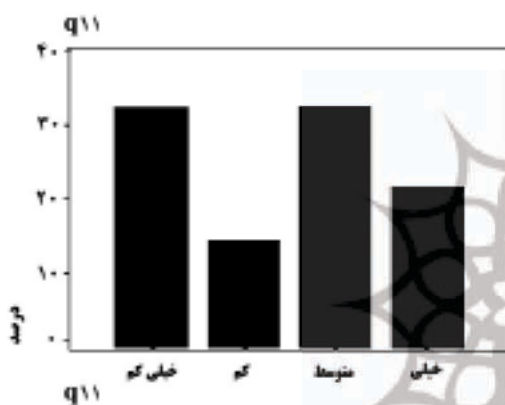
نمودار ۲: میزان شناخت کتابداران از منابع اطلاعاتی مرتبط با جامعه‌ی استفاده‌کننده

نمودار ۱: میزان آگاهی کتابداران از نیازهای اطلاعاتی مرتبط با نیاز جامعه‌ی استفاده‌کننده

۱۳/۸ درصد، ۴۴/۸ درصد و ۲۷/۶ درصد از کتابداران به ترتیب خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد از این فنون در جستجوهای ترکیبی و تخصصی مراجعان استفاده کرده بودند.

درباره میزان آگاهی کتابداران از شیوه های مختلف دسترسی به اطلاعات (طبق نمودار ۳) به ترتیب میزان آگاهی کتابداران از Alert (اطلاع رسانی آخرین یافته های علمی از طریق ناشر)، ۳۱ درصد خیلی کم، ۱۳/۸ درصد کم، ۳۱ درصد متوسط و ۲۰/۷ درصد زیاد با این شیوه آشنایی داشتند.

نمودار ۳. میزان آگاهی کتابداران از شیوه های مختلف دسترسی به اطلاعات

همچنین درباره ی میزان آشنایی کتابداران از شیوه های کسب اطلاعات از طریق گروه های مباحثه (Discussion Group) در اینترنت نتایج زیر حاصل شد: ۳۱ درصد خیلی کم، ۲۰/۷ درصد کم، ۳۷/۹ درصد به طور متوسط از این شیوه ها استفاده کردند.

در این راستا میزان استفاده کتابداران از طریق گروه های مباحثه (Discussion Group) و میزان استفاده ی آنها از این شیوه دسترسی به اطلاعات نتایج زیر به دست آمد: ۳۴/۵ درصد خیلی کم، ۳۱ درصد کم، ۲۰/۷ درصد متوسط و تنها ۳/۴ درصد زیاد از این شیوه استفاده نموده اند.

۳۴/۵ درصد متوسط و ۳/۴ درصد کم با منابع مرجع ردیف اول در کتابخانه های خود برای هدایت بهتر نیازهای جامعه ی تحت پوشش آشنایی داشتند.

همچنین در ارتباط با آشنایی با منابع مرجع ردیف دوم برای ارجاع بهتر پاسخهای مراجعان ۱۳/۸ درصد خیلی زیاد و ۴۸/۳ درصد زیاد، ۲۴/۱ درصد متوسط و ۱۰/۳ درصد کم و ۳/۴ درصد بسیار کم آشنایی داشتند.

در این ارتباط نتایج نشان داد که در مورد شناخت انواع منابع اطلاعاتی الکترونیکی، مرتبط با نیاز جامعه ی استفاده کننده، ۱۳/۸ درصد خیلی زیاد، ۴۱/۴ درصد زیاد و ۴۱/۴ درصد به طور متوسط با این نوع منابع الکترونیک آشنایی داشتند.

همچنین درباره ی میزان ارجاع به دیگر منابع اطلاعاتی مرتبط با نیازهای جامعه استفاده کننده، ۲۷/۶ درصد از کتابداران خیلی زیاد، ۴۸/۳ درصد از کتابداران زیاد، ۱۳/۸ درصد از کتابداران به طور متوسط و ۱۰/۳ درصد از کتابداران، کم ارجاع می دادند.

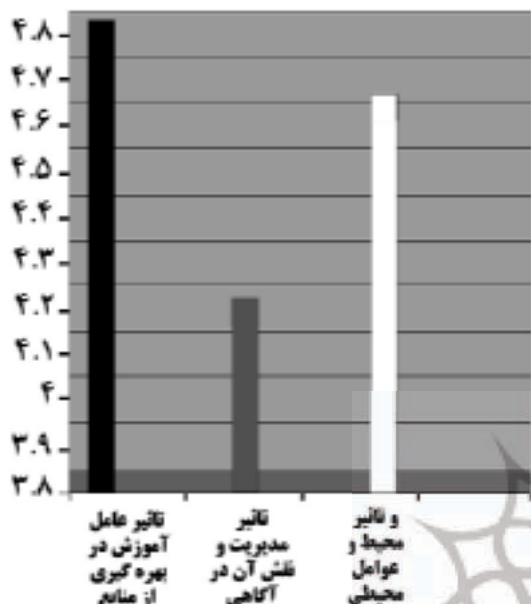
درباره میزان آگاهی کتابداران، از فنون مختلف جستجو و بازیابی اطلاعات نتایج حاصل نشان داد که ۱۰/۳ درصد کم، ۶/۹ درصد متوسط، ۵۸/۶ درصد زیاد، ۲۴/۱ درصد خیلی زیاد با عملگرهای منطقی و کاربرد آنها در جستجوهای تخصصی آشنایی داشتند.

در همین راستا در مورد استفاده از عملگرهای همجواریابی در جستجوهای تخصصی در حدود ۳/۴ درصد خیلی کم، ۲۰/۷ درصد کم، ۲۷/۶ درصد متوسط، ۲۰/۷ درصد زیاد و ۱۰/۳ درصد خیلی زیاد از کتابداران این نوع عملگرها را در جستجوی تخصصی خود استفاده می کردند.

همچنین در مورد کاربرد حوزه های تخصصی در محدودتر نمودن دامنه جستجوهای ترکیبی و تخصصی، نتایج اینگونه نشان می دهد که ۳/۴ درصد، ۳/۴ درصد،

میانگین ها هر چه به سمت ۵ میل نماید مطلوب ترین و موثر ترین را تفسیر می کردند، کتابداران میزان عامل آموزش در بهره گیری از منابع اطلاعاتی را مهمترین عامل ارزیابی کردند.

نمودار ۴: میانگین نگرش کتابداران در مورد عوامل مؤثر در سواد اطلاعاتی

بحث

در جامعه‌ی مذکور آمارهای به دست آمده از آگاهی کتابداران از نیازهای اطلاعاتی جامعه‌ی تحت پوشش خود نشان داد که این آگاهی در سطح مطلوبی بود. از طرفی میزان شناخت آنان از منابع اطلاعاتی مورد نیاز جامعه‌ی تحت پوشش خود، در حد متوسطی قرار داشت. یکی از دلایل آن همان آموزش ضمن خدمتی بوده که کتابداران برای آن اهمیت بسیار زیادی قائل شده اند.

همچنین بر طبق آمار ارائه شده در قسمت نتایج، میزان آگاهی کتابداران از فنون مختلف جستجو و بازیابی اطلاعات سطح خوبی را نشان داد. پیرو این امر آمار، نشان دهنده‌ی سطح بسیار ضعیف فنی کتابداران در مورد شیوه‌های مختلف دسترسی به اطلاعات بود. البته با

در مورد استفاده از کنفرانس از راه دور (Teleconference) ۲۰/۷ درصد کم و تنها ۱۰/۳ درصد به طور متوسط از این شیوه جهت دسترسی به اطلاعات استفاده نموده اند.

در همین راستا ۶/۹ درصد از کتابداران کم، ۲۰/۷ درصد متوسط، ۴۴/۸ درصد زیاد، ۲۴/۱ درصد خیلی زیاد از طریق بانکهای اطلاعاتی پیوسته (Online) و ناپوسته (Offline) موجود در دانشگاه برای دسترسی به اطلاعات استفاده نمودند.

در مورد آخرین هدف تحقیق تعیین نگرش کتابداران درباره‌ی عوامل مؤثر بر سواد اطلاعاتی، نتایج زیر به تفکیک به دست آمد: ۲۰/۷ درصد از کتابداران عامل آموزش با بهره گیری از منابع اطلاعاتی مختلف را زیاد و ۷۵/۹ درصد از آنان تاثیر آن را بسیار زیاد دانسته اند.

در این راستا نگرش کتابداران در خصوص مدیریت و نقش آن در آگاهی کتابداران از سواد اطلاعاتی به ترتیب ۱۰/۳ درصد خیلی کم، ۳/۴ درصد کم، ۳۱ درصد زیاد و ۵۵/۲ درصد خیلی زیاد از جمله عوامل بسیار مهم و مؤثر بر سواد اطلاعاتی کتابداران تشخیص دادند.

همچنین در مورد نقش عوامل و امکانات محیطی (شامل امکانات نرم افزاری، سخت افزاری تسهیلات سرویس دهندگان اینترنت و ...) در بهره گیری بهتر از منابع اطلاعاتی کتابداران ۶/۹ درصد متوسط و ۲۴/۱ درصد زیاد و ۶/۹ درصد خیلی زیاد این عوامل را از جمله عوامل اثر گذار ذکر کردند.

در نهایت (طبق نمودار ۴) بر اساس میانگین های کسب شده به ترتیب میزان نگرش کتابداران در مورد تاثیر عامل آموزش در بهره گیری از منابع اطلاعاتی با میانگین ۴/۷۸، تاثیر مدیریت و نقش آن در آگاهی آنها میانگین ۴/۱۷ و تاثیر محیط و عوامل محیطی از جمله عوامل نرم افزاری و سخت افزاری و ... در بهره گیری از منابع اطلاعاتی میانگین ۴/۶۲ را نشان داد و با توجه به اینکه

نتیجه گیری

با توجه به نتایج فوق و همچنین در نظر گرفتن این نکته، که برای استفاده بهینه و موثر از منابع اطلاعاتی دانشگاهی (باتوجه به تخصیص هزینه های فراوان) نیاز به کتابداران و اطلاع رسانی که توانایی بهره برداری بهینه و موثر از منابع فوق را داشته باشند، کاملاً محسوس به نظر می رسد. در نهایت پیشنهاد می شود، جهت بالا بردن توان علمی کتابداران و اطلاع رسانی، آموزش ضمن خدمت آنها در راستای روزآمد نمودن آنها با تغییرات روز رشته، بخشی از وظایف کتابخانه های دانشگاهی و گروه های تخصصی کتابداری و اطلاع رسانی ایران گردد و از سوی دیگر بازنگری کلی در متون درسی کنونی و کتابداران آینده صورت پذیرد.

از طرف دیگر همسو با کتابداران، توصیه می شود جهت مدیریت کتابخانه از مدیران متخصص و حتی الامکان آشنا و علاقه مند به حوزه های کتابداری و همچنین دارای نگرش مدیریتی قوی استفاده شود.

استفاده از میانگین های به دست آمده از شیوه های مختلف دسترسی به اطلاعات، شیوه جستجو و استفاده از بانکهای اطلاعاتی پیوسته و ناپیوسته موجود در دانشگاه به دلیل آموزش های مختلفی که برای کتابداران و اطلاع رسانی در دانشگاه برگزار گردید بیشترین امتیاز را داشت در کل می توان چنین برداشت نمود که با توجه به پیشینه های موجود در کشور سطح سواد اطلاعاتی کتابداران و اطلاع رسانی کتابخانه های تحت پوشش تحقیق حاضر در سطح نسبتاً خوبی قرار داشت.

با توجه به نتایج به دست آمده، کتابداران مهم ترین عوامل تاثیر گذار در سطح سواد اطلاعاتی خود را به ترتیب آموزش، عوامل محیطی و در نهایت دیدگاه علمی مدیران مراکز خود دانسته اند، که در راستای این هدف برنامه ریزی بهتر و زمینه سازی مناسب، به خصوص در ایجاد بستر مناسب آموزشی و عوامل محیطی (سخت افزاری و نرم افزاری و ...) برای کتابخانه ها و کتابداران از سوی مسئولان، لازم به نظر می رسد.

منابع

- 1) تعاونی (خالقی)، شیرین. استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۸۱.
- 2) داور پناه، محمد رضا. جستجوی اطلاعات علمی و پژوهشی در منابع چاپی و الکترونیکی. تهران: دبیرش؛ ۱۳۸۱.
3. American Library Association (ALA). Information Literacy Competency Standards for Higher Education. (2003). available at: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlissues/acrlinfolit/infolitstandards/standardstoolkit.htm>. (April 3, 2004)
- 4) زمانی، عشرت. استانداردهای سواد اطلاعاتی. فصلنامه علوم اطلاع رسانی؛ ۱۳۸۲؛ دوره ۱۹ (شماره ۱ و ۲): ۳۴-۴۱.
- 5) نظری، مریم. سواد اطلاعاتی: یک الویت نو ظهور جهانی. فصلنامه علوم اطلاع رسانی؛ ۱۳۸۳؛ دوره ۲۰ (شماره ۱ و ۲): ۹۷-۱۱.
6. Halley C, Vanden H. Methods and apparatus for quick access to selected information in a selective call receiver. [n.p:n.n]; 1995.
- 7) پرتو، بابک. نظریه های یادگیری و آموزش کتابخانه ای. همایش آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی (مشهد، ۱-۲ خرداد ۱۳۸۳).
- 8) موسوی چلک، افشین. لزوم آموزش ارزیابی کیفیت منابع اینترنتی به کتابداران و استفاده کنندگان به منزله بخشی از برنامه ارتقای سواد اطلاعاتی. همایش آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی (مشهد، ۱-۲ خرداد ۱۳۸۳).
9. Fullerton K, Greenberg J, Clure M, Rasmussen E, Stewart D. Digital Library for education: The PEN- DOR project. The electronic library (1995); 17 (2): 75-82